

(можлива діаметрально протилежна ринкова поведінка в різних сферах – наступальна, захисна, і т.ін.); динамізм розвитку, який приводить до зміни розстановки сил і позиції конкурентів (угоди про кооперацію, поява нових конкурентів, послуг і товарів). Принциповою відмінністю конкурентних відносин протягом останніх десятиріч є змінення їх мети з прагнення постійно збільшувати прибуток на забезпечення стабільного функціонування, що обумовлює диверсифікацію та різноманітність форм і засобів конкурентної боротьби та співробітництва.

Зазначені особливості сучасного етапу конкурентних відносин потребують урахування під час розробки та реалізації дієвої конкурентної політики підприємницькими структурами.

Література:

1. Шумпетер Й.А. Капіталізм, Соціалізм и Демократія / Й.А. Шумпетер: пер. с англ. – М.: Экономика. 1995.
2. Шерер Ф., Росс Д. Структура отраслевых рынков / Ф. Шерер, Д. Росс: пер. с англ. – М.: ИНФРА-М, 1997. – С.633.
3. Krap N. and Stephan J. The Relationship between Knowledge Intensity and Market Concentration in European Industries: An Inverted U-Shape // Institut fur Wirtschaftsforschung. Halle: IWH-Discussion Papers. – 2008. – 3.
4. The 2008 EU R&D Investment Scoreboard. Joint Research Centre (JRC) and Research (DG RTD) Directorates-General of the European Commission., 2008. – P.1–100.

Чирва Ю.Є.

Національний фармацевтичний університет, Харків, Україна

Зниження рівня тінізації вітчизняної економіки як засіб активізації соціально-економічного розвитку країни

chirva-jul@mail.ru

Формування ефективної стратегії розвитку України та подолання соціально-економічної кризи суспільства неможливі без суттєвого зниження

рівня тінізації вітчизняної економіки. Тіньова економіка порушує цілісність економічної системи, скорочує доходи бюджетів усіх рівнів, посилює процеси криміналізації економічних відносин, поширює корупцію в органах державної влади, що в разі разом обмежує можливості економічного розвитку держави та підвищення рівня добробуту її громадян.

До того ж значна тінізація економічного обороту, недостатність державних зусиль щодо її подолання призводять до викривлення принципів громадянського суспільства, формують негативний імідж держави серед міжнародної спільноти, стримують надходження до країни іноземних інвестицій, не сприяють налагодженню торговельно-економічних стосунків українських підприємств із зарубіжними партнерами та стримують євроінтеграційні зусилля України.

Тривале існування значної за обсягами тіньової сфери економіки веде до моральної і духовної деградації суспільства, правової незахищеності громадян та суб'єктів господарювання, поширення правового нігілізму та недовіри до влади.

Проблема тінізації економічних відносин є актуальною для всіх без винятку країн світу. Більше того, за даними іноземних експертів, у глобальному масштабі ця проблема має тенденцію до загострення. За оцінками Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), тінізація економіки за останні 5 років зростала щорічно більш ніж на 6%, а загальне економічне зростання становило у середньому 3,5%. Ця негативна тенденція входить в антагоністичну суперечність з інтересами довгострокового соціально-економічного розвитку будь-якої країни. FATF оцінює реальні обсяги тіньової економіки у високорозвинених країнах на рівні 17% ВВП, у країнах, що розвиваються - 40% ВВП.

Проведене дослідження засвідчує наявність тіньового сектору практично в усіх сферах економічної діяльності в Україні, найбільш відчутно тінізація проявляється у таких сферах як: паливно-енергетична, будівельно-

монтажна, агропромислова, інтелектуальна та зовнішньоекономічна діяльність, торгівля та фінансовий сектор.

Основні причини тінізації вітчизняної економіки, на наш погляд, полягають у наступному.

1. Недоліки регуляторного механізму і правового забезпечення підприємницької діяльності, що знаходять безпосереднє втілення у недостатньо ефективному управлінні економічними процесами з боку держави, наявності суттєвих недоліків економічної політики, незадовільному стані господарського законодавства.

2. Недосконалість і переважно фіскальний характер податкової політики. Чинне податкове законодавство України не стимулює суб'єктів господарювання інвестувати капітали в легальну економіку. За оцінками експертів, загальне податкове навантаження в Україні майже вдвічі перевищує цей показник у групі країн, до якої вона належить за показником ВВП на душу населення. Це стимулює приховування реальних обсягів економічної діяльності, виведення її у тінь.

3. Значні масштаби прихованої зайнятості. Найтипівішими формами тіньової зайнятості є вулична торгівля, послуги населенню з будівництва, приватне репетиторство, різноманітна посередницька діяльність. Усі ці види діяльності здійснюються зазвичай без патентів, контрактів, доходи від такої діяльності не декларуються у фіскальних органах. Навіть законослухняні підприємці намагаються відшукати методи приховування виплат власним працівникам, отже, уникнути податків, сума яких сягає майже половину від легально виплаченої заробітної плати.

4. Недосконалість бюджетної політики, формування бюджетних показників за принципом "від досягнутого", відсутність належного контролю за виконанням видаткової частини держбюджету, його недостатня прозорість.

5. Недостатня ефективність управління державним майном. Екстенсивна приватизація відсунула на другий план вирішення питань

захисту та ефективного управління державною та комунальною власністю. Тіньовий сектор найчастіше експлуатує промислові потужності державних підприємств, зумовлюючи їхнє некомпенсоване прискорене зношення і позбавляючи державу відповідних доходів.

Максимальне залучення до національної економіки коштів, які можуть бути отримані від детінізації економіки та легалізації доходів, прихованих від оподаткування, у тому числі вивезених за кордон, можливе лише у випадку послідовної реалізації державою комплексу заходів.

1. Широкомасштабна податкова реформа, спрямована на зниження податкового тягаря, спрощення податкової системи, посилення податкового контролю за рівнем витрат виробництва. Загальна кількість податків та обов'язкових платежів, їх розмір має бути обмежений, особливо для малого бізнесу.

2. Створення умов для легалізації зайнятості.

3. Сприяння розвитку банківської системи та забезпечення ефективної діяльності фінансових ринків.

4. Скорочення рівня монополізації виробництва та розвитку конкурентного середовища.

5. Створення сприятливого інвестиційного клімату в офіційній економіці.

6. Боротьба з корупцією та підвищення рівня правової культури населення.

Отже, реалізація зазначених заходів щодо подальшої детінізації економіки не лише сприятиме формуванню повноцінного ринкового середовища, розвитку економіки, процесу демократизації суспільства загалом, а й забезпеченню відродження та ефективного розвитку вітчизняного підприємництва.